
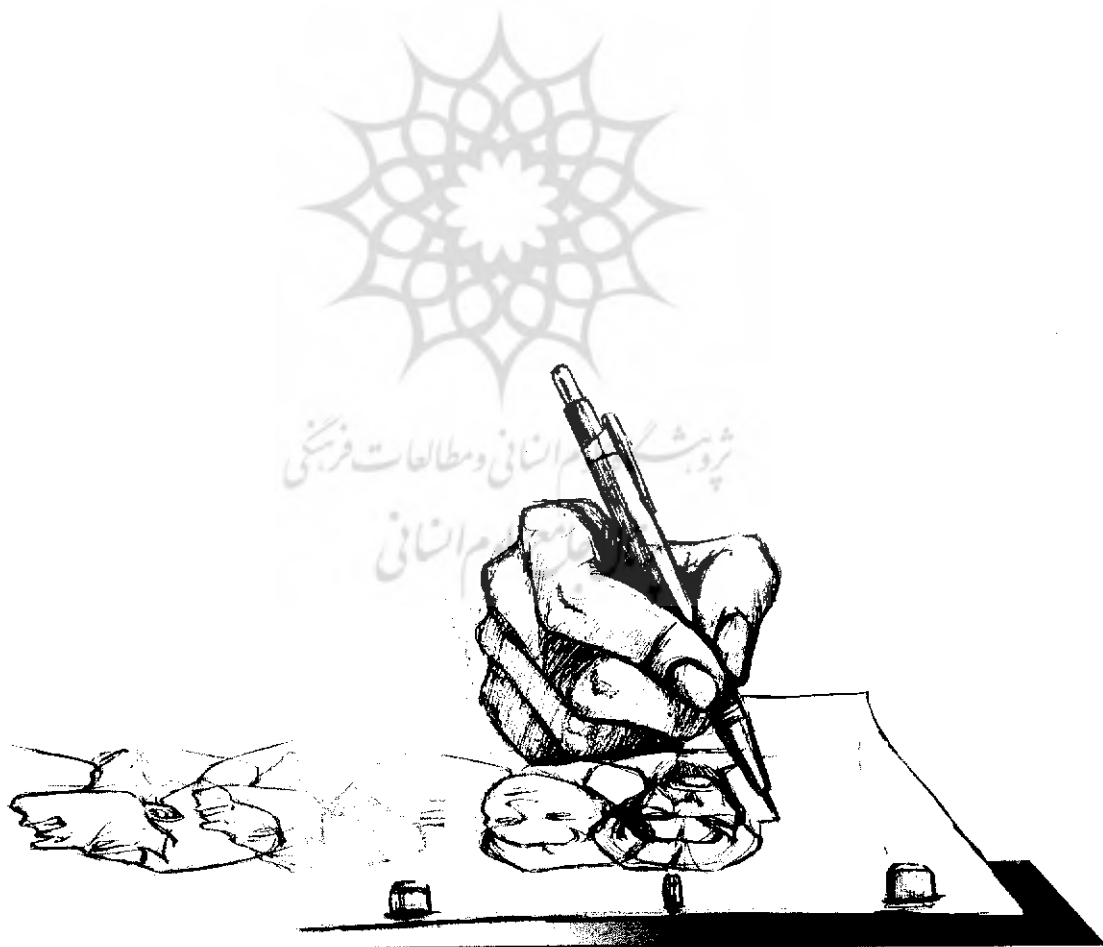

آسیب شناسی نظام آموزشی رشته انیمیشن در ایران با نگاهی به نظام آموزشی فرانسه

فائزه فیض

از مهم‌ترین عوامل - این امر به حساب آورد. بدیهی است که ارزیابی جامع و کامل مسئله مستلزم انجام تحقیقاتی گسترده در زمینه‌های سیاست‌گذاری آموزش و تولید و نیز پژوهش در حوزه‌های تولید و بازار مصرف می‌باشد؛ اما این نوشتار می‌کوشد با نگاهی مقایسه‌ای به وضعیت آموزش انیمیشن در ایران و فرانسه، صرفاً برخی جنبه‌های مثبت و منفی آموزش دانشگاهی انیمیشن را در ایران بررسی کند. با این امید که گامی هرچند کوچک در تصحیح نظام آموزشی انیمیشن در ایران برداشته مقدمه‌ای برای انجام تحقیقات گسترده‌تر در این زمینه باشد.

به این منظور، در این نوشتار، نگارنده خواهد کوشید با بهره‌گیری از تجربیات شخصی خود در مواجهه با واحدهای دانشگاهی آموزش انیمیشن در ایران (به طور مشخص دانشگاه هنر) و نیز با مقایسه تطبیقی برنامه آموزشی این دانشگاه‌ها با تعدادی از مدارس عالی فرانسه (به طور مشخص مدرسه عالی ESRA) نظام آموزش عالی انیمیشن را در دو کشور ایران و فرانسه از جنبه‌های مختلف مقایسه و مزیت‌ها و کاستی‌های هر یک را به تفصیل ذکر کند.

مقطع تحصیلی

آموزش دانشگاهی رشته انیمیشن در ایران از مقطع کارشناسی ارشد آغاز می‌شود^۱ و به مدت دو سال طول می‌کشد؛ بی‌آنکه دانشجویان پیشتر دوره کارشناسی این رشته را سپری کرده باشند یا اصولاً در

آنجا که انیمیشن ترکیبی از هنر و تکنیک است، آموزش در آن امری بنیانی و ضروری محسوب می‌شود. با وجود آن که تولید تجربی انیمیشن در ایران از اواسط دهه سی هجری قمری آغاز شده و آموزش دانشگاهی آن نیز از اولین سال‌های انقلاب اسلامی شکل گرفته، ملاحظه می‌کنیم که همواره ضعف‌هایی انکارناپذیر در زمینه آموزش انیمیشن وجود داشته است. اگرچه در این سال‌ها هنرمندان و گروه‌های فیلم‌ساز خلاق و موفقی نیز ظهور کرده‌اند، متأسفانه گام جدیدی در جهت تبدیل انیمیشن به یک صنعت فعال و پویا برداشته نشده و انیمیشن ایران نتوانسته جایگاه بین‌المللی شایسته‌ای بیابد. ضعف آموزش را بایستی - اگر نه به عنوان مهم‌ترین عامل، حداقل به عنوان یکی

که آموزش دانشگاهی انیمیشن در آن از مقطع کارشناسی ارشد (به استثناء دانشکده صدا و سیما) آغاز می‌شود، طبعاً دانشجویان یادگیری انیمیشن را از سنین پائین‌تری آغاز می‌کنند. در فرانسه، حتی برای ورود به مدارس عالی دولتی شرط سن وجود دارد.^۲

در ایران فارغ التحصیلان دوره‌های کارشناسی کلیه رشته‌های هنری (تجسمی و نمایشی) و حتی غیر هنری می‌توانند در کنکور ورودی دوره کارشناسی ارشد رشته انیمیشن شرکت کنند. کنکور ورودی از دو بخش نظری؛ شامل سوالات تخصصی هنر (سینما، نقاشی، معماری، تئاتر و... نه الزاماً سوالات مربوط به رشته انیمیشن) و بخش عملی؛ شامل آزمون سنجش توانایی طراحی دانشجویان (مثل توانایی در طراحی یک پرسوناژ، جان بخشی حرکتی ساده یا خلق یک استوری برد و...) است.

در فرانسه، ورود به مدارس عالی انیمیشن به دو حالت ممکن است:

در مدارس عالی دولتی و برخی مدارس خصوصی کنکور ورودی شامل امتحان نظری (سوالات عمومی هنر)، امتحان طراحی به همراه معرفی نامه ای شامل شرح سوابق کاری داوطلب و انگیزه‌های او از علاقه به تحصیل در این رشته است. معمولاً طول مدت آموزش در این مدارس سه سال می‌باشد.

در کنار این مدارس تعداد زیادی مدارس عالی غیر انتفاعی انیمیشن نیز وجود دارد که داوطلبان را بدون برگزاری امتحان ورودی پذیرفته و به مدت یک سال در کلاس‌های

مقاطع پائین‌تر دانشگاهی (چه به صورت مستقل و چه به عنوان برنامه ای جنبی در حاشیه سایر رشته‌ها^۳) برای آشنایی آن‌ها با مباحث و مبانی اولیه این رشته بستر مناسبی فراهم شده باشد.

معمولاً مقاطع آموزشی کارشناسی ارشد به عنوان دوره‌هایی تکمیلی برای گسترش مهارت‌ها و اطلاعات فارغ التحصیلان دوره‌های کارشناسی طراحی می‌شود و این امکان را فراهم می‌آورد تا دانشجویان نسبت به رشته خود نگاهی کارشناسی‌تر پیدا کنند. اما متأسفانه، به علت فقدان دوره کارشناسی در رشته انیمیشن، پذیرفته شدگان دوره کارشناسی ارشد این رشته در ایران، اغلب بدون داشتن شناخت لازم و کافی وارد این رشته شده و مجبورند همه چیز را از صفر شروع کنند.

در مقابل، آموزش انیمیشن در فرانسه نه از دانشگاه، بلکه، بعد از پایان دوره دبیرستان و اخذ دیپلم در مدارس عالی دولتی یا غیر دولتی شروع می‌شود و معمولاً بین سه تا چهار سال طول می‌کشد.

فرآیند پذیرش دانشجو

در هر دو کشور ایران و فرانسه پذیرش دانشجو در رشته انیمیشن از طریق برگزاری آزمون نظری (معلومات عمومی هنر) و آزمون عملی (سنجش توانایی طراحی داوطلبان) صورت می‌گیرد. با این تفاوت که در فرانسه ورود به مدارس عالی آموزش انیمیشن بلافاصله پس از اخذ مدرک تحصیلات متوسطه صورت می‌گیرد و در مقایسه با ایران،

شرایطی که یک داوطلب تحصیل در این مدارس دارای قدرت طراحی باشد و با نرم افزارهای ارائه شده در سال اول و دوم مدرسه نیز آشنایی داشته باشد، می تواند با ارائه نمونه کار و گذراندن آزمون ورودی مستقیماً در سال سوم مدرسه نام نویسی کند.

آماده سازی (طراحی، شناخت نرم افزار، تاریخ هنر و سینما) آموزش می دهند. در پایان این دوره یک ساله، هنرجویان پس از پشت سر گذاشتن موفقیت آمیز امتحانات می توانند در سال دوم ثبت نام کنند. طول مدت آموزش در این مدارس معمولاً چهار سال است. در

طول دوره آموزشی

جداول یک و دو به ترتیب برنامه آموزشی دوره آموزشی انیمیشن را در ایران و فرانسه نشان می دهد.

جدول یک: نمونه ای از طرح دروس کارشناسی ارشد انیمیشن در ایران

نیمسال اول	نیمسال دوم	نیمسال سوم	نیمسال چهارم
آشنائی با سینما شناخت فیلم های انیمیشن آشنائی با کامپیوتر آشنائی با موسیقی طراحی زبان تخصصی ۱	کارگردانی تصویر متحرک ۱ کارگاه ۱ تصویر متحرک ۱ فیلمنامه نویسی انیمیشن تمهیدات سینمایی ساخت عروسک مفصلی تولید روانشناسی زبان تخصصی ۲	کارگردانی تصویر متحرک ۲ کارگاه تصویر متحرک ۲ چهره سازی عروسک مفصلی بازیگری صدا	کارگردانی تصویر متحرک ۳ کارگاه تصویر متحرک ۳ آشنائی با اصول درام
جمعا ۱۹۲ ساعت	جمعا ۱۵۶ ساعت	جمعا ۱۷۶ ساعت	جمعا ۱۰۲ ساعت
جمع کل ساعات آموزشی بدون احتساب ۸ واحد پایان نامه: ساعت ۷۲۶ پایان نامه: شامل رساله نظری و پروژه عملی (ساخت یک فیلم انیمیشن به مدت حداقل ۳ دقیقه)			

ویژه انیمیشن ۳۳۱

جدول دو: نمونه ای از طرح دروس مدارس عالی انیمیشن در فرانسه

سال سوم	سال دوم	سال اول	
طراحی (Dessin) فیلمنامه نویسی (Scénario) مدیریت پروژه (Gestion de projet) مدیریت هنری (Direction artistique)	طراحی (Dessin) تکنیک‌های نوری (Technique lumière) فیلمنامه نویسی (Scénario) کارگردانی (Mise en scène) مدیریت پروژه و تولید (Gestion de projets et production) فن آوری رایانه ای (Technologie) (informatique) زبان تخصصی (Anglais technique)	اصول کارگردانی (Traitement de mise en scène) فیلمنامه نویسی (Scénario) تاریخ سینما (Histoire du cinéma) تحلیل تصویر(عکس و نقاشی) Analyse des images (photo-peintures) طراحی (Dessin) تکنیک سینما (Technique cinéma) مدیریت هنری (Direction artistique) فرهنگ عمومی (Culture générale) زبان انگلیسی (Anglais)	آموزش‌های نظری
آموزش نرم افزارهای: Maya Unlimited Combustion Matchmover Compositing	آموزش تخصصی تر نرم افزارهای: MAYA Effects-Paint Montage virtuel Effets spéciaux برگزاری جلسات هفتگی آماده سازی آثار (فیلم‌های پایان ترم)	آموزش نرم افزارهای: Photoshop Painter ۳DS Max version ۶.۰ Character studio Media studio Pro برگزاری جلسات هفتگی آماده سازی آثار (فیلم‌های پایان ترم)	آموزش‌های عملی
(ساخت) فیلم انیمیشن ۶ تا ۷ دقیقه ای مدیریت پروژه تحت راهنمایی دو استاد راهنما و یک تکنیسین رایانه به همراه ارائه گزارش تفصیلی مربوط به مراحل انجام پروژه	(ساخت) فیلم انیمیشن ۴ تا ۵ دقیقه ای	باند دسینه و استوری برد (Bande dessinée + story board) ساخت یک فیلم انیمیشن دو تا سه دقیقه ای	کار عملی (پایان ترم)
۸۰۰ تا ۹۰۰ ساعت	۸۲۰ ساعت	۷۴۰ ساعت	جمع ساعات

* در سال اول و دوم ۶۰ ساعت تمرین اجباری در کارگاه برای هنر جویان در نظر گرفته شده است. به غیر از این، دانشجویان می‌توانند بین ساعات ۱۹ تا ۲۲ از فضای کارگاه‌ها به صورت آزاد استفاده کنند.

باشیم که علاوه بر نابسندگی برنامه محدود دوساله دانشگاهی را با تنگنای زمانی هرچه بیشتری مواجه می‌سازد. در شرایطی که این درس در دوره‌های فوق دیپلم یا کارشناسی ارائه می‌شد شاید می‌توانست جایگاه خود را داشته باشد ولی در دوره کارشناسی ارشد ارائه چنین درس عمومی و کلی که شناختی در حد آشنائی به وجود می‌آورد جای سؤال دارد. در واقع دانشجویان کارشناسی ارشد رشته انیمیشن در ایران مجبورند یادگیری هنر انیمیشن را از سطوح مبانی و اصطلاحا از سطح صفر شروع کنند زیرا پیش از این آموزشی را در این زمینه پشت سر گذاشته‌اند. لذا، در پایان دوره دو ساله کارشناسی ارشد (که بنا به تعریف عمومی این دوره‌ها بایستی به تکمیل مهارت‌های عمومی دوره کارشناسی اختصاص یافته باشد) فارغ التحصیلان فقط مبانی اولیه و دانش عمومی رشته انیمیشن را کسب کرده‌اند.

البته قابل ذکر است از آنجا که دوره آموزشی بسیار محدود و فشرده بوده و بسیاری از درس کلیدی در طرح درس پیش بینی نشده است معمولا مواد آموزشی دوره‌های پیش نیاز بنا بر نظر مدیر گروه به مسائل تخصصی تری اختصاص داده می‌شود به طور مثال در پیش نیاز طراحی دروسی چون طراحی پرسوناژ یا فضا سازی انیمیشنی قرار می‌گیرد.

در مقابل، در مدارس عالی فرانسه دانشجویان انیمیشن عموماً همگن و هم سطح بوده و آموزش‌ها را با آهنگی کم و بیش یکسان طی می‌کنند.

دوره آموزشی انیمیشن در فرانسه بسته به نوع مدارس بین سه تا چهارسال به طول می‌انجامد در حالی که در ایران این دوره با احتساب زمان گذراندن رساله بین دو تا سه سال می‌باشد. با یک مقایسه سرانگشتی ساعات آموزشی انیمیشن در دو کشور متوجه می‌شویم که مجموع ساعات آموزشی دوره دوساله انیمیشن در ایران (۶۲۷ ساعت) حتی از ساعات آموزشی یک سال مدارس عالی فرانسه (بین ۷۴۰ تا ۹۰۰ ساعت) نیز کمتر است و به جرات می‌توان اذعان داشت که در نظام آموزشی انیمیشن در ایران فرصت چندانی برای تخصصی شدن آموخته‌های این رشته به دست نمی‌آید.

محتوای دوره آموزشی

الف) بی توجهی به سنخیت دانشته‌های دانشجویان با محتوای درسی دوره:

انیمیشن تلفیقی از هنرهای نمایشی و تجسمی و تسلط به آن نیازمند داشتن شناخت کافی از تمام این هنرها و مخصوصاً رسانه سینماست. در حالی که، به خاطر نوع آزمون‌های ورودی، اغلب پذیرفته شدگان این رشته در ایران از بین فارغ التحصیلان هنرهای تجسمی هستند که معمولا آشنایی چندانی با هنرهای نمایشی ندارند. به همین ترتیب، معدود پذیرفته شدگان فارغ التحصیل رشته نمایش نیز ضعف عمده‌ای در زمینه طراحی و زیبا شناسی تجسمی دارند. تلفیق این دو گروه، که هر کدام ضعف عمده‌ای در یکی از مبانی اولیه انیمیشن دارند، موجب شده در دوره تحصیلات تکمیلی این رشته شاهد وجود دروس اجباری پیش نیازی

آنها را فرا گرفته باشند، ولی هیچ پیش بینی جدی ای برای آموزش نرم افزارهای جدید مورد نیاز ساخت فیلم انیمیشن در این معیار درسی وجود ندارد و فقط در حد دو واحد آشنائی با کامپیوتر باقی مانده است. در حالی که آموزش نرم افزار و حتی در برخی موارد نکات سخت افزاری جزء برنامه اصلی دروس مدارس عالی فرانسه قرار گرفته است و حتی در برخی مدارس پس از یک سال اول دوره پیش نیازها افراد می توانند انتخاب گرایش کرده و انیمیشن کامپیوتری را برگزینند که در این شرایط نود درصد واحدهای درسی مربوط به نرم افزارهای رایانه ای بوده و در نهایت نیز باید یک فیلم کوتاه رایانه ای ارائه دهند در عین حال در سیستم دو بعدی نیز میزان ساعات دروس رایانه ای و تکنولوژی های نوین با باقی دروس برابری می کند.

از طرف دیگر درسی چون فیلم برداری، صدا و تمهیدات سینمایی که می توانند جزء پایه های اولیه فیلم سازی انیمیشن محسوب شوند در حد آموزش و آشنایی با متدهای قدیمی سیستم نگاتیو باقی مانده و متأسفانه گامی به سمت تکنولوژی های جدید در این رابطه برداشته نمی شود که کوتاهی دوره، نبود تخصص و امکانات کافی در این زمینه می تواند فاکتورهای مهمی در این خصوص باشد.

پ) بی توجهی به اولویت بندی نیازهای آموزشی

نگاهی اجمالی به طرح دروس آموزش انیمیشن در ایران نشان می دهد که با توجه به محدودیت زمان و فشردگی برنامه آموزشی، متأسفانه اولویت بندی مواد ضروری آموزشی

ب) بی توجهی به تجدید نظر در محتوای آموزشی متناسب با نیازهای روز:

شاید بتوان به جرات گفت که صنعت فیلم سازی بخصوص انیمیشن یکی از اصلی ترین هنرهای است که پا به پای پیشرفت فن آوری جلو رفته و فرسنگ ها با اشکال اولیه اش فاصله گرفته است.

با پیشرفت دنیای رایانه ای خلق انیمیشن روز به روز به سمت دنیای فن آوری رایانه ای نزدیک تر و وابسته تر شده است علاوه بر خلق انیمیشن های سه بعدی که تمامی مراحل با رایانه صورت می گیرد، حتی در خلق انیمیشن های دو بعدی نیز بسیاری از مراحل آن چون رنگ آمیزی، دسن، بافت، مونتاز و صداگذاری و ... به وسیله رایانه و نرم افزارهای مربوطه انجام می شود و ساخت انیمیشن دو بعدی به سیستم قدیم و یا فیلم برداری و مونتاز به سیستم نگاتیو روز به روز کمتر شده و به علت سادگی، کیفیت بالا، کاهش هزینه ها رایانه حضور جدی در اینگونه فیلم های انیمیشن نیز دارد. امروزه حتی بزرگترین فیلم سازان فیلم های غیر انیمیشن نیز ترجیح می دهند که در ابتدا تمامی مراحل فیلم از جمله فیلم برداری مونتاز تمهیدات سینمایی... را با فن آوری و صنعت جدید رایانه جلو برده و در نهایت برای پخش آن را به نگاتیو تبدیل کنند. با نگاهی ساده به طرح دروس انیمیشن در ایران متوجه می شویم متأسفانه آموزش نرم افزارهای جدید و رایانه ای در واحدهای درسی جایگاهی ندارد هرچند که ممکن است سطح دانش تعدادی از دانشجویان از نرم افزارها در حد عالی بوده و متناسب با تخصص قبلی خود

در محتوای برنامه آموزشی و طراحی مجدد آن براساس اولویت‌ها - و نه مثلاً امکانات (همچون وجود برخی تجهیزات خاص در دانشگاه) یا توانایی‌های موجود علمی (همچون دانش و تخصص اساتید) را آشکار می‌سازد.

ت) بی توجهی نسبت به تربیت همگن انواع تخصص‌های تولید انیمیشن

انیمیشن نیز همچون سینما نیازمند همکاری تنگاتنگ تخصص‌های مختلف است و علاوه بر کارگردان به انیماتور و تکنیسین‌های اجرایی احتیاج دارد. در حالی که، در نظام آموزشی انیمیشن ایران جایی برای پرورش روحیه کار گروهی و نیز ایجاد تخصص‌های مختلف وجود ندارد. با آنکه در این نظام سعی شده در درس تخصصی تمامی موارد آموزشی ساخت یک فیلم انیمیشن گنجانده شود ولی الزامی برای انجام کار گروهی پیش بینی نشده و دانشجویان نمیتواند فضای یک کار گروهی را تجربه کند.

مدارس انیمیشن در فرانسه، با در نظر گرفتن این مهم، سعی می‌کنند تمامی تخصص‌های لازم تولید یک فیلم انیمیشن (نه فقط کارگردان) را پرورش دهند و دانشجویان را به کار گروهی ملزم سازند. در این مدارس، در پایان هر سال نسبت به آموزش‌های تخصصی ارائه شده به هر دانشجو مدرکی داده می‌شود. دانشجویان این مدارس پس از یک یا دو سال تحصیل می‌توانند به عنوان انیماتور و یا تکنیسین انیمیشن وارد بازار حرفه ای کار شوند و تنها سال آخر این مدارس است که مختص پرورش کارگردان است. در این سال، هنرجو باید هدایت و هماهنگی یک گروه را به عهده بگیرد. او که در سال‌های اول و دوم

مد نظر قرار نگرفته است. به عنوان نمونه از واحدهای آموزشی ساخت و چهره سازی عروسک مفصلی می‌توان نام برد: چهار واحد از نوزده واحد تخصصی دوره کارشناسی ارشد انیمیشن در ایران به ساخت و چهره سازی عروسک مفصلی اختصاص یافته است. به عبارت دیگر، در شرایطی که به دیگر تکنیک‌های رایج انیمیشن حتی یک واحد نیز تخصص داده نشده، برای ساخت اسکلت فلزی عروسک مفصلی و چهره سازی دو درس دو واحدی در نظر گرفته شده و این در شرایطی است که حتی در زمینه جان بخشی، فیلمبرداری، نورپردازی، دکور همین تکنیک عروسک مفصلی نیز هیچ واحد آموزشی وجود ندارد. در حالی که، گاه دکور، لوازم صحنه (آکسسوار) و شیوه نورپردازی برای یک انیمیشن عروسکی بسیار مهمتر از ساخت اسکلت مفصلی است که توسط یک صنعت کار نیز می‌تواند ساخته شود و دو واحد آموزشی دانشجویان در کارگاه فلزکاری صرف کارهایی مثل مته زدن و سوهان کشیدن می‌شود که تازه، بخش عمده ای از مراحل ساخت عروسک نیز به علت آشنا نبودن دانشجویان با طرز کار دستگاه تراشکاری توسط خود استاد انجام می‌گیرد. در پایان این چهار ترم بر فرض مثال که دانشجویان قادر به ساخت عروسک مفصلی هم شده باشند، آیا در دانشگاه امکانات و بستری برای تجربه یک کار عروسکی وجود دارد؟ آیا دانشجویان با یادگیری اصول ساختن اسکلت مفصلی یک عروسک با شیوه انیمیشن عروسکی آشنا شده‌اند؟

توجه به همین یک نمونه ضرورت بازنگری

بینی می‌شود. . بخشی از امتیازی که دانشجویان باید در پایان دوره کسب کنند به این دوره‌های کار آموزشی اختصاص داده شده است. این دوره‌ها به دو شیوه برای دانشجویان برنامه ریزی می‌شود. دانشجویان می‌توانند در استودیو هائی که طرف قرارداد مدارس هستند شرکت کنند و به عنوان کار آموز در بخشی از پروژه حرفه ای انیمیشن قرار گیرند، یا اینکه خود به طور آزاد استودیو انیمیشنی را که مورد تأیید مدرسه عالی است انتخاب کنند، در حالی که متاسفانه در ایران هیچ نوع کار آموزشی برای دانشجویان پیش بینی نشده است و دانشجویان در دوران تحصیل خود فرصت قرار گرفتن در یک گروه حرفه ای تولید فیلم انیمیشن را پیدا نمی‌کنند. از این رو، پس از فارغ التحصیلی از آنجا که هیچ‌گونه تجربه کاری حرفه ای کسب نکرده‌اند، نمی‌توانند جایگاه مطلوب خود را پیدا کرده و در نهایت به کارهای یکنفره و یا کار در گروه‌های کوچک روی آورند. گاهی نیز خیال کار حرفه ای را به طور کلی از سر بیرون کرده و به داشتن یک مدرک کارشناسی ارشد دلخوش می‌مانند. از طرف دیگر، مراکز حرفه ای نیز فرصت آشنائی با نیروهای جوان دانش آموخته را از کف داده و در نتیجه مجبور می‌شوند کادر خود را از میان افرادی که به صورت تجربی این حرفه را آموخته‌اند تأمین کنند.

قابل ذکر است که در فرانسه معمولاً برای تمامی رشته‌های هنری مدارک کار آموزشی در یک موسسه حرفه ای بسیار ارزشمند بوده و فاکتور مهمی در پیدا کردن شغل آینده می‌باشد. از این رو این دوره‌های کار آموزشی در شرایطی که

پروژه‌های سه و پنج دقیقه ای را در گروه‌های دو و سه نفره تجربه کرده است، موظف است حداقل هدایت پنج نفر را در پروژه نهائی خود به عهده بگیرد. این مدارس فقط کارگردان انیمیشن تربیت نمی‌کنند. در یک پروژه انیمیشن که ممکن است ۵۰ نفر در آن همکاری کنند معمولاً فقط یک نفر به عنوان کارگردان وجود دارد و قرار نیست تمامی فارغ التحصیلان به مقام والای کارگردانی نائل شوند و بعداً بدون فیلم‌نامه نویس، انیماتور، تکنیسین،... مجبور به تشکیل گروه‌های کوچک و ساخت فیلم‌های کوتاه یک نفره شوند.

متاسفانه پروژه‌های نهائی دانشجویان ایرانی معمولاً به صورت یکنفره و به دور از روحیه کار گروهی انجام شده و به این ترتیب، بزرگترین فرصت یادگیری کارگردانی به معنای واقعی؛ یعنی اداره یک گروه، از دست می‌رود.

ث) جای خالی کارآموزی

دوره‌های کار آموزشی فرصتی است برای تجربه کردن شرایط واقعی کار در یک گروه حرفه‌ای تولید انیمیشن، به علاوه باعث آشنائی مراکز حرفه ای کار با دانش آموخته گان مستعد و جوان می‌شود که می‌توانند در نهایت به اشتغال دائمی کارآموز در این موسسات و تأمین آینده کاری او منجر شود.

از آنجا که در فرانسه داشتن مدارک کارآموزی در یک موسسه حرفه ای بسیار ارزشمند بوده و فاکتور مهمی در پیدا کردن شغل محسوب می‌شود، در تمامی مدارس عالی انیمیشن برای دانشجویان فرصت کارآموزی اجباری به مدت حداقل سه ماه در استودیوهای انیمیشن پیش

می‌سازند و سال به سال دامنه تجربیات خود را افزایش می‌دهند. از طرف دیگر، آنها ملزم به ارائه پایان نامه نظری نیستند زیرا وظیفه پرورش محقق، نظریه پرداز و منتقد به عهده دانشگاه‌ها گذاشته شده است.

سخن آخر

از مجموع مباحث مطرح شده، ضعف سطح علمی آموزش انیمیشن در دانشگاه‌های ایران نسبت به مدارس آموزش عالی فرانسه می‌تواند در چند بند ذیل خلاصه کرد:

۱. آغاز آموزش از سطح کارشناسی ارشد به جای کارشناسی که برنامه آموزشی را با کمبود ساعات آموزشی، شتابزدگی و بی برنامه‌گی و سطحی‌گرایی مواجه می‌سازد؛ و به علاوه از نظر علمی دانشجویان ناهمگنی را جذب خود می‌سازد. برای رفع این معضل، طبعاً راه‌اندازی دوره کارشناسی انیمیشن، با پیش بینی کردن ساعات لازم پیشنهاد می‌شود.

۲. محتوای برنامه آموزشی انیمیشن در ایران توازن چندانی با انواع تخصص‌های مورد نیاز و نیز دانش روز ندارد. به منظور رفع این معضل پیشنهاد می‌شود، با انجام بررسی‌ای جامع، در برنامه درسی بازنگری شود و ضمن گنجانیدن دروس لازم، گسترش و تجهیز کارگاه‌های کار عملی، تجدید نظر در روند پروژه پایان نامه و ایجاد دوره‌های کارآموزی در مورد توجه قرار گیرد.

۳. توجه به امر پژوهش از طریق ایجاد و گسترش گروه‌های پژوهشی در دانشگاه‌ها به منظور نیازسنجی و نیز تهیه و تدوین یا ترجمه کتاب‌ها و منابع علمی مورد نیاز دانشجویان از

خارج از سیستم آموزشی قرار بگیرد به صورت غیر انتفاعی می‌باشد.

د) جای خالی کارگاه آموزشی

فضای آموزشی مناسب یکی از فاکتورهای مهم آموزشی است. برای آموزش انیمیشن کارگاه دوبعدی و سه بعدی از ضروری‌ترین امکانات آموزشی این رشته به حساب می‌آید.

یکی دیگر از تمهیداتی که در مدارس فرانسه برای شکل‌گیری تشکلهای گروهی پیش‌بینی شده است، عبارت است از استفاده الزامی دانشجویان از کارگاه در پروژه نهائی. ساعات کارگاه متناسب با امکانات مدارس پیش‌بینی شده است. در عین حال ساعاتی در شب مثلاً از ۷ تا ۱۰ شب دانشجویان می‌توانند به طور آزاد از کارگاه دو بعدی و سه بعدی استفاده کنند. اما، در ایران، از آنجا که الزامی برای کار گروهی وجود ندارد، متأسفانه، حتی در صورت وجود کارگاه، دانشجویان معمولاً ترجیح می‌دهند در فضای خصوصی روی پروژه نهائی خود کار کنند و از این رو کارگاه‌ها بی استفاده باقی می‌مانند.

ذ) رساله عملی و نظری

در ایران، علی‌رغم دوره کوتاه دوساله آموزش، دانشجویان انیمیشن موظف‌اند علاوه بر ارائه پروژه پایان نامه عملی (ساخت یک فیلم) رساله نظری بنگارند که متأسفانه به علت فقر منابع نظری در این رشته و ناآشنایی با روش علمی تحقیق، محدودیت‌های زمانی و دغدغه انجام هم زمان پروژه عملی عملاً فضائی برای انجام یک تحقیق جامع و کامل باقی نمی‌ماند. در حالی که دانشجویان فرانسوی در طول دوران آموزشی سه فیلم انیمیشن سه تا هفت دقیقه‌ای

دیگر اموری است که به ارتقاء سطح علمی این رشته در دانشگاه‌ها کمک می‌کند.

۴. فراهم آوردن شرایط ارتباط دانشگاهی بین دانشگاه‌های داخل کشور و دانشگاه‌های معتبر خارجی از طریق گسترش برنامه‌های تبادل استاد و دانشجو.

در خاتمه نوشتار، ضمن تاکید مجدد بر وجود استعدادها و ظرفیت‌های قابل توجه در بدنه تولید فیلم انیمیشن در کشور و ذکر آثار ارزشمندی که به رغم تمامی کمبودها و کاستی‌های آموزشی در کشورمان تولید شده و درخشانده‌اند، ابراز امیدواری می‌کنیم که با نقد سازنده جنبه‌های مثبت و منفی جنبه‌های مختلف انیمیشن در کشور، در آینده نزدیک شاهد تبدیل آن به یک صنعت باشیم و بتواند جایگاه بین‌المللی شایسته خود را بیابد. همچنین، نگارنده امیدوار است بتواند از نقد سازنده کارشناسان و متخصصان امر در ویرایش‌های بعدی مقاله استفاده کند و به فضای بحث و تعامل در این زمینه دامن زند.

پی‌نوشت‌ها

- ۱- البته در دانشکده صدا و سیما دوره کارشناسی رشته انیمیشن تلویزیونی دایر می‌باشد که صرفاً برای پرورش کادر تخصصی این رسانه طراحی شده است.
- ۲- لازم به ذکر است که فقط در دوره کارشناسی رشته گرافیک یک درس دو واحدی انتخابی تحت عنوان آشنایی با انیمیشن وجود دارد.
- ۳- مسئله سن دانشجویان در این رشته از آنجا اهمیت می‌یابد که دشواری‌های طاق‌ت فرسای تولید یک فیلم انیمیشن را نسبت به سایر زمینه‌های هنری در نظر آوریم.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی